

Dr. I. Šorli:

Olgina sobica.

Star pravnik, ki je izvrševal svojo prakso še v onih lepih časih, ko ni šlo vse le po trdih paragrafih in je opravil marsikak posel edino le po zakonih zdravega razuma, mi je povedal nekoč tole dogodbo:

Sami veste iz lastne izkušnje, da pride eden ali drug izmed pogodnikov, posebno gosposkih, prej k človeku, da bi se posvetoval, kako bi najbolj kazalo napraviti. Tudi je le naravno, da se želijo pomeniti ljudje v tem slučaju brez prič. Zato se mi ni zdelo nič čudno, da je pomignil mlad gospod, ko me je našel v glavni pisarniški sobi, proti mojim vratom. Toda postal sem vendar pozoren, ko sem zapazil, v kaki zadregi išče besed, da bi mi razložil.

„Kolikor vas razumem, vam hoče vaša teta prodati svojo hišo in vse svoje drugo premoženje,“ sem mu pomagal. „Mogoče pa, da jej v resnici ne bo treba izplačati ničesar od te kupnine in da vam vse skupaj pravzaprav daruje?“

„Ne, ne! Kolikor sem rekel, ji prav res odštejem na roko. Sicer je nekaj več vredno; toda če mi hoče kdo dati za deset kron stvar, ki je stala njega samega sto kron, to vendar ni prepovedano? Tu torej ni ovire; ampak . . . No, da vam povem, kar vem: Moja teta ima neko čudno fiksno idejo, ali kakor bi se to imenovalo . . . In zato sem se bal, da bi se morda branili imeti z njo opravka, ako vam prej ne pojasnim, kako je z njo.“

„Pa ne, da bi . . .“

„Da bi ne vedela, kaj dela? Niti misliti ne! Moja teta je drugače najpametnejša ženska, to vam potrdi vsak, ki jo pozna. In ravno na tem mi je bilo, da povprašate sami, ako bi imeli le najmanjši dvom. Sicer pa boste itak vedeli. Edino tam boste ostrmeli, ko bo zahtevala, da se zapiše za njeno hčerko Olgo sobico v prvem nadstropju, ki jo je imela do svoje smrti, in da se jo tudi intabulira za to pravico.“

„Do svoje smrti, ste rekli?“

„Saj to je ravno . . . Moja teta namreč noče verjeti, da je dekle res umrlo . . . In prosil bi vas prav lepo, da jej v tej stvari ne oporekate preveč . . . Mogoče se vendar posreči, da jo prego-

vorimo na kak drug način. Sicer pa bi v pogodbi niti ne bilo treba omenjati, da je umrla. Če bi se naredili tudi mi, kakor bi verjeli, da bo dekle sobo res rabilo . . . Jaz bi vsaj ne imel ničesar proti temu, ako bi se celo vknjižila.“

„Verjamem! Vedno še bolje, ako je deset mrtvih vknjiženih, nego en živ, in sem se nasmehnil. Ampak najbolje bo, ako pošljete teto najprej enkrat samo sem in pridete šele nato vprašat, kako sem opravil.“

Zdaj sem mislil, da sem že precej na jasnem, s kakimi ljudmi imam posla: s kako polblazno staro žensko, katero bi prijazen nečak rad še pravočasno obral, to se pravi, predno pride pod kuratelo ali pa vsaj ob zadnjo trohico svoje pameti, da ni niti za testament več. Človek izgublja čas in slednjič izprevidi, da je bil ves trud zaman. Vstal sem torej hitro, sem ga spremil do vrat in bi bil najrajši, da bi ne bilo ne enega ne drugega več nazaj.

Toda že popoldne je prišla teta sama. Ostrmel sem, ko mi je povedala svoje ime in po kakih opravkih prihaja. Ta elegantna, lepa in še mlada dama ni imela pač nič takega na sebi, kar bi bilo vzbujalo kake dvome o njenem duševnem zdravju. Posebno, ko so bile njene oči tako čudovito mirne in jasne, da bi me bili prese-netile še zunaj na cesti.

Sedla je in mi je povedala popolnoma jasno in določno, da misli prodati hišo in posestvo svojemu nečaku za toliko in toliko. Njej se ne noče več, da bi sama upravljala in dene ta denar rajša na obresti. Ampak stanovanje si le še prdrži v hiši, in sicer dve sobi zase in eno sobo za svojo hčer.

„Vi, gospa, in vaša gospodična hčerka najbrže že sedaj stanujeta v teh treh sobah?“ sem vprašal.

„To se pravi . . . jaz imam sama zase dve sobi, za hčer pa bi rada prihranila eno, ko se vrne . . .“

„Aha, gospodična je začasno odsotna?“

„Da . . . moje hčerke sedaj ni tu,“ je rekla po kratkem pomisleku z odločnim glasom.

„Kje pa je, če smem vprašati? Treba bi bilo v pogodbi vendar omeniti . . .“

Oči so se ji zbegale in počasi ji je šla rdečica v bleda lica. Potem se ji je glava povescila in komaj slišno je izpregovorila:

„Moja hči je, kakor se pravi, umrla.“

„Umrla?“ sem vprašal mirno in sem potem čakal.

Toda čakal sem zamañ, zakaj ostala je nepremično tako, samo fini, dolgi prsti njene desnice so se včasih zganili na njenem krilu iz črne svile.

„Da gospodične hčerke ni več, ste rekli, gospa,“ sem opomnil čez nekaj časa.

Strepetala je in potem je počasi zopet privzdignila glavo in mi pogledala naravnost v oči.

„Ne vem, kak človek ste, gospod, in ne vem, kako bi z vami o tem govorila . . .“ je rekla tiho. „Če vam najprej sama povem, da je moja hčerka umrla, potem pa zahtevam, da se v resni pogodbi skrbi za njene pravice, si seveda ne morete misliti drugega, nego da imate opraviti z revo, ki ji je smrt njenega edinega otroka vse zmešala v njeni ubogi glavi. Prosim, prosim, — saj vem, da ste ljubeznivi in porečete, da ne . . . Kdo bi tudi ne imel usmiljenja z nesrečno materjo! . . . Ampak jaz bi rada, da bi me ne gledali s takimi očmi, ko me tudi res še ni treba . . . Zakaj to mi boste brezdvomno priznali, da je premnogo stvari na svetu, ki so vendarle drugačne, nego jih vidi navadno človeško oko . . . ali pravzaprav kakor jih vidi človeško oko pri belem dnevu . . .“

„Seveda to rad priznavam!“ sem vzkliknil z gorkim prepričanjem, že nekoliko prevzet njenega tajinstvenega, zasanjanega pripovedovanja.

„No, vidite . . . In morda se vam potem moje besede vendar ne bodo zdele tako strašno nesmiselne. Seveda je moja hči umrla, jaz sama sem ji zatisnila oči, sama sem videla, kako so jo položili v krsto in jo zabili, sama sem jo spremila tja ven na pokopališče in sem slišala, kako je zabobnelo na njo . . . In lahko mi verjamete, da se nisem vdajala tiste strašne dni prav nobenemu upanju . . . Ampak potem je videl Bog, da ne morem prenašati in se me je usmilil . . .“

Zopet se ji je bila polagoma povescila glava in zopet se je izgubila . . . Nervozno se ji je premikala roka po krilu sem in tja.

Naslonil sem se bil nazaj na svoj stol in je nisem hotel motiti z nobeno besedo več. Stemnilo se je bilo že skoraj popolnoma, a še mislil nisem, da bi dal prinesti luč.

„Vem, da se vam bom zdela zopet čudna, pa je vseeno res!“ je pričela slednjič še bolj počasi in s še bolj zamolklim glasom. „Namreč moja hči je prišla že prvo noč, ko so jo bili odnesli, zopet k meni . . . in prihaja od takrat vsako noč. Kaj ne, vi porečete, da sem blazna?“

„Nikakor ne, gospa! Če bi se mi bilo zdelo vaše govorjenje takoj izpočetka malo čudno, bi mi ne bili smeli šteti za zlo, zdaj je pa že čas, da vas pričnem umevati.“

„Res? Vi se mi torej ne sntejete? Saj sem si precej mislila, ko ste me tako potrpežljivo poslušali. Človek je vaje, da se mu ljudje samo rogajo in je tem bolj vesel, če najde koga, ki vsaj počaka prej, da mu pojasnim, kako je z menoj. Saj vem prav natanko, kaj si porečete na primer vi v svojem srcu, ko pojdem: Halucinacije! Reva ne misli noč in dan nič drugega, nego na svojega otroka, pa vstane, ko leži sama v svoji sobi, iz njene bolne glave slika njenega otroka, da se ji zdi, kakor da ga vidi resnično pred seboj . . . Ampak zatrjujem vam, gospod, da se motite, ako mislite, da je tako in da se mi samo zdi. Jaz le obžalujem, da nima nihče poguma priti v mojo sobo in počakati. Olga pride namreč vsak večer točno ob enajstih, včasih še nekoliko prej . . .“

„Do kdaj pa ostane?“

„Kakor je, kakor se imava pogovoriti . . . O, včasih se dela že dan, ko še sedi na moji postelji.“

„Torej prav do vaše postelje pride?“

„Moj Bog! Kakor midva zdaj tukaj, tako sediva skupaj. Ko odpre vrata, pride naravnost k meni, se nasloni nad me, da jo držim lahko okrog pasu, pa ostaneva tako cele ure.“

„In vam seveda pove tudi, kje je sedaj?“

„O, na onem svetu je, to se razume. Ampak na vsak način se še povrne, to mi zatrjuje prav vsak večer. Saj mi je tudi sama rekla, naj jej prihranim njeno sobico, ko sem ji povedala, da mislim prodati.“

„Koliko let pa ima že gospodična, da bom vedel zaradi pogodbe?“

„Čakajte . . . takrat, ko je umrla, jih je imela petnajst, in zdaj o sv. Treh kraljih bo ravno tri leta od takrat. Osemnajst let ima sedaj. O, tako cvetoče dekle je, da jo je veselje pogledati!“

Zunaj v veliki sobi so bili prižgali že luč in v širokem pramenu je silila skozi vrata, ki so bila v gorenjem delu steklena. Nekaj kakor groza me je bilo te črne prikazni tu pred menoj, ki je govorila vsako noč s svojo mrtvo hčerjo . . .

„To mora priti torej vsekakor v pogodbo!“ se je oglasila nenkrat naglo in je vstala. „Drugo je itak vse tako, kakor se pač vrše navadno take stvari.“

„Prav, gospa . . . Samo še nekaj bi vam vseeno rad omenil . . . Glejte, gospa, jaz sem vas umel . . . Ampak sami ste rekli prej, kako težko je najti ljudi, ki bi se ne rogali vsemu, česar ne dosežejo s svojimi peterimi čuti . . . Ali bi ne bila prava profanacija vaše nežne ljubezni do hčerke, da bi govorili o tem v takem prozaičnem in popolnoma javnem dokumentu? Zakaj take stvari gredo na razne oblasti in bogve kakemu teslu bi še prišle v roke. Jaz bi torej svetoval, da bi se vaše gospodične hčerke v pravi pogodbi niti ne omenjalo, ampak bi si le vi pridržali prosto porabo treh sob v prodani hiši, med temi tudi sobo gospodične Olge. V posebni izjavi pa bi vaš nečak priznal, da je izgovorjena ta sobica zanj, ter bi se zavezal, da jo odstopi gospodični, kadar se vrne.“

Pomislila je in potem počasi prikimala.

„Vse prav in jaz vam popolnoma zaupam. Samo en pomislek imam: Kaj pa, če bi se moja hči vrnila šele po moji smrti?“

„Ah, gospa, na to še misliti ni. Kaj pa bi delala vaša hčerka brez vas na tem svetu? Saj potem bi vas imela itak tam.“

To pojasnilo jo je popolnoma zadovoljilo in odšla je s prišrčnimi besedami za moje potrpljenje. —

In drugi dan sta prišla z nečakom. Razgovorili smo se še enkrat popolnoma trezno in pametno o vseh pogojih; samo ko smo prišli zopet na hčerkinu sobico, so se ji vnovič zasenčile oči.

In zapazil sem isto, ko smo jima čitali že izgotovljeno pogodbo. Glavno kupno pogodbo je poslušala s popolnoma treznim obrazom, celo z nekoliko one trde, skoraj odurne rezkosti okrog usten, ki jo imamo često priliko opazovati pri ženskah, ki imajo premoženje in se razumejo na kupčijo. Kakor hitro pa sem vzel v roko dodatno izjavo o pravicah njene hčerke, je vsa strepetala in je hotela slišati vsako besedo jasno in natanko. In s srečnim nasmehom je podpisala in listino skrbno spravila v svojo torbico.

